

Το θέμα είναι γνωστόν ἀπὸ μακροῦ εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐκ τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὰς Ἀθήνας. Ὅλαι αἱ μεγαλοπόλεις ἔχουν τὰ μουσεῖα των, εἰς τὰ ὅποια ἐμφανίζεται (δι' ἐγγράφων, ποικίλων ἀντικειμένων ἢ ἄλλως πως) ἡ ἱστορία ἐκάστης πόλεως, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον, ἐν ταῖς λεπτομερείαις της. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, λόγῳ τῆς ἱστορίας της ὄχι μόνον δικαιούται, ἀλλὰ εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ δημιουργήσῃ τὸ ἰδικόν της, Μουσεῖον, εἶναι δὲ ἔλλειψις σοβαρὰ καὶ ἐπιζημία τόσον διὰ τὰς Ἀθήνας ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρον ἢ ἀναβολὴ τῆς ἰδρύσεως τούτου.

Ἡ παρούσα σκοπεῖ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ σοβαρωτάτου τούτου θέματος.

Ἡ περὶ ἰδρύσεως Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν κίνησις ἤρχισε μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ ὑπὸ τῆς «Ἐνώσεως τῶν Ἀθηναίων τοῦ τόπου», τῆ συμπράξει τοῦ «Συλλόγου τῶν Ἀθηναίων», γενομένην κατὰ τὸ 1937, «Ἐκθεσιν Ἀθηναϊκῶν Κειμηλίων», κατόπιν τῆς ὁποίας ἐξεδόθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 994)1937 Ἀναγκαστικὸς νόμος περὶ ἰδρύσεως τοῦ «Μουσείου τῶν νεωτέρων Ἀθηνῶν», ἐγκριθέντων ἐκ μέρους μὲν τοῦ Ὑπουργείου Διοικήσεως πρωτεύουσας (Κ. Κοτζιάς) δρ. 200.000, ἐκ μέρους δὲ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων (Α. Πλυτᾶς) δρχ. 400.000 καὶ ὀρισθείσης ἑπταμελοῦς «ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς» ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀειμνήστου Κ. Κοτζιά, μὲ πρόγραμμα τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ παρὰ τὸ Ὁρολόγιον Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρήστου «Φετιχὲ» Τζαμιοῦ ὡς Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ ἐπακολουθήσας πόλεμος ἀνέστειλε κάθε σχετικὴν προσπάθειαν, κατὰ τὴν μετ' αὐτὸν δὲ δεκαετίαν, ὄχι μόνον οὐδεμίαν πρόοδος ἐπέτελέσθη, ἀλλ' ἀντιθέτως, ὡς ἐπληροφορήθημεν, τὸ «Φετιχὲ» Τζαμι παρεχωρήθη εἰς ξένην Κυβέρνησιν. Μανθάνομεν ἐξ ἄλλου, ὅτι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἡ πόλις τοῦ Ἡρακλείου ἀπέκτησεν ἴδιον «Ἱστορικὸν Μουσεῖον» κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας.

Τὸ δημιουργηθησόμενον Μουσεῖον πρέ-

πει, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ ὀνομασθῆ «Ἱστορικὸν Μουσεῖον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν». Ὁ τίτλος οὗτος θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συγκέντρωσιν ἀντικειμένων, ἐγγράφων κλπ. πάσης ἐποχῆς, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ὁ ἄλλοτε χρησιμοποιηθεὶς τίτλος «Μουσεῖον τῆς Παλιᾶς Ἀθήνας» καὶ «Μουσεῖον τῶν Νεωτέρων Ἀθηνῶν», πρέπει κατὰ τὴν γνώμην μου ν' ἀπορριφθῆ διότι δημιουργεῖ χρονικὰς δεσμεύσεις ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἔργου. Τὸ γεγονός ὅτι τὰ ὑφιστάμενα ἐν Ἀθήναις Μουσεῖα συγκεντρώνουν πλὴν ἄλλων καὶ ἀντικείμενα ἀρχαιολογικά, βυζαντινὰ κλπ. ἀφορώντα τὰς Ἀθήνας, δὲν πρέπει ν' ἀποτελέσῃ ἐμπόδιον ἀποδοχῆς ὑπὸ τοῦ νέου Μουσείου οἰασθήποτε δωρεᾶς, ἐφόσον ὁ δωρητὴς ἤθελε προκρίνει τὸ Μουσεῖον τοῦτο. Τὸ «Ἱστορικὸν Μουσεῖον τῆς πόλεως τοῦ Μονάρχου» (τὸ ὅποιον θὰ ἔπρεπε νὰ ληφθῆ ὡς πρότυπον διὰ τὸ νέον Μουσεῖον μας), κατέχει τὰς ὑπὸ γνωστοῦ Γερμανοῦ φιλοτεχνηθείσας εἰκόνας τῶν πολεμιστῶν μας τοῦ 1821, χωρὶς τοῦτο νὰ θεωρῆται ὡς ἀνωμαλία.

Ἀποφεύγω νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας περὶ τοῦ Μουσείου τούτου, καθόσον αὗται θὰ ἀπασχολήσουν ἐν καιρῷ ἐκείνους εἰς οὓς θὰ ἀνατεθῆ ἡ μέριμνα διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν τοῦ Μουσείου. Ἡμᾶς, θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀποσχολήσῃ ἡ διαπίστωσις ποῖοι καὶ κατὰ ποῖον τρόπον δύνανται νὰ προωθήσουν τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Μουσείου.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, τὴν πρωτοδουλίαν διὰ τὸ ἔργον τοῦτο πρέπει ν' ἀναδεχθῆ ὁ «Σύλλογος τῶν Ἀθηναίων», ὄχι μόνον διότι τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητά του, ἀλλὰ καὶ διότι μετὰ τοῦ Δ. Συμβουλίου του καὶ τῶν μελῶν του ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἄτομα ποὺ γνωρίζουν τὸ θέμα καὶ τὸ ἔχουν ἀπὸ πολλοῦ υἱοθετήσῃ καὶ μελετήσῃ. Τώρα δὲ ποὺ ὁ Σύλλογος προβαίνει εἰς τὴν ἐκδοσιν ἰδίου τεύχους, ἀναφερομένου εἰς τὴν ἐν γένει ἱστορίαν τῆς πόλεως, ἀξιάγονται σοβαρῶς αἱ δυνατότη-

τές του όπως φέρη τούτο συντόμως εις αἴσιον πέρας.

ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ «Σύλλογος τῶν Ἀθηναίων» θὰ δεχθῆ ν' ἀναλάβῃ τὴν ὡς ἀνωτέρω πρωτοβουλίαν, παραθέτω σύντομον πρόγραμμα ἐνεργειῶν τοῦ ἀμέσου μέλλοντος : α) Νὰ ἰδρυθῆ ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ Συλλόγου μία «Ἐπιτροπὴ πρὸς προώθησιν τῆς δημιουργίας τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν» ἀποτελεσθησομένη ἀπὸ μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου ἢ καὶ ἀπλᾶ μέλη τοῦ Συλλόγου ἢ ἀκόμη καὶ ἀπὸ μὴ μέλη (ὡς μὴ γηγενεῖς Ἀθηναῖοι), ἀλλὰ ἔχοντα γνώσεις εἰδικὰς διὰ τὰ Μουσεία. β) Ἐλάχιστα μέλη ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιτροπῆς, ἔχοντα εἰδικωτέρας γνώσεις καὶ διαθέτοντα τὸν ἀναγκαῖον χρόνον, θ' ἀποτελέσουν τὴν «ἐκτελεστικὴν» οὕτως εἰπεῖν, ἐπιτροπὴν, ἣτις πάλιν θὰ ἐκλέγῃ κατὰ χρονικὰ διαστήματα μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς τὸν ἀρχηγὸν καὶ θὰ κατανέμῃ μεταξὺ τούτων εἰδικώτερον τὰ ἔργα εἰς ἅ ἕκαστον τούτων θ' ἀπασχολῆται. γ) Νὰ καταρτισθῆ τὸ συντομώτερον «Κανονισμὸς» ἀφορῶν τὸν τρόπον λειτουργίας τῆς ἐν γένει ὀργανώσεως, ἐγκριθησόμενος τελικῶς ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τοῦ «Συλλόγου τῶν Ἀθηναίων». δ) Καίτοι κυριώτερος σκοπὸς τῶν ἀνωτέρω ἐπιτροπῶν εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ Μουσείου, φρονῶ ὅτι ἐκ παραλλήλου αὐταὶ δεόν νὰ προετοιμάσουν τὴν κοινὴν γνώμην διὰ δημοσιεύσεων καὶ ὁμιλιῶν ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἰδρυθησομένου Μουσείου· πρέπει, τοῦτέστι, ν' ἀνα-

πτυχθῆ, ἰδίᾳ εἰς τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς συγκέντρωσιν παντὸς ἐγγράφου ἢ ἀντικειμένου, ἀφορῶντος τὴν ζωὴν τῆς πόλεως καὶ τῶν κατοίκων τῆς, ὄχι μόνον κατὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ τὴν σύγχρονον τοιαύτην, διότι τὰ τελευταῖα ταῦτα θὰ ἀποκτήσουν τὴν σημασίαν των σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου. Τὸ οὕτω συγκεντρούμενον ὕλικόν, μοιραίως θὰ καταλήγῃ εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν Μοσεῖον, ἐν ἡ Κοινῇ Γνώμῃ ἐκτιμῆσῃ τὴν σοβαρότητα τοῦ ἔργου.

Σήμερον, ἐλλείπει τῶν ἀνωτέρω, οἱ συλλέκται εἶναι ὀλίγοι, αἱ δὲ συλλογαὶ των καταλήγουσιν (συνήθως μετὰ τὸν θάνατόν των) ἐν μέρει μὲν εἰς καταστήματα δι' ὧν, πωλούμεναι, διασκορπίζονται πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις, ἐκεῖνα δὲ ἅτινα δὲν ἐμφανίζουσι ἄμεσον ἐμπορικὴν ἀξίαν (ὡς λ.χ. ἔγγραφα κλπ.) ἐμφανίζονται ἐνίοτε ρυπαρὰ εἰς τὴν Πλατεῖαν Ἀθησυνίας πρὸς πώλησιν καὶ συνηθέστερον πρὸς πολτοποιήσιν. Ἡ «Ἑλληνικὴ Ἱστορικὴ Συλλογὴ Κ. Τρίπου», ἔχει ἀποτελεσθῆ ἐκ τοιούτων ἀγορῶν, ἰδίᾳ φωτογραφιῶν, τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας. ε) Σκόπιμον κρίνω, ὅπως μέχρι τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ Μουσείου, ἡ Ἐπιτροπὴ δέχεται ὡς θεματοφύλαξ ἀθηναϊκὰ ἔγγραφα καὶ ἀντικείμενα, ἵνα τὰ παραδώσῃ ἐν καιρῷ εἰς τὸ Μοσεῖον. Σχετικὸς Κανονισμὸς δεόν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν καλὴν διατήρησιν τούτων.